

Hemelse klanken

De paranormale composities van Rosemary Brown

Van de vele personen met mediamieke pretenties is Rosemary Brown een van de origineelste. Deze Londense huisvrouw staat in contact met twaalf overleden componisten die haar nieuwe muziekstukken doorgeven. Onder hen bevinden zich Beethoven, Brahms, Schubert, Chopin en Liszt. De afgelopen vijftientig jaar heeft ze al zeshonderd composities doorgekregen.

Een aantal van die composities is gedrukt en sommige zijn op grammofoonplaten verschenen. David Porcellijn dirigeerde tijdens een tv-uitzending twee delen uit de 'elfde symfonie van Beethoven'. Een Britse musicoloog, Ian Parrot, schreef een enthousiast boek over haar. Zelf publiceerde zij drie boeken. Het laatste hiervan, *Looi: Beyond Today*, verscheen in 1986. Daarin vernemen we dat ze inmiddels ook bezocht wordt door andere illustere overledenen, zoals Emily Brontë, John Keats, Bernard Shaw, Bertrand Russell, Carl Jung en John Lennon. Van de laatste krijgt ze songteksten door en die staan in het boek afgedrukt.

Is Rosemary Brown werkelijk de vertrouweling van de groten uit de muziekgeschiedenis of componeert ze zelf al die stukken? Kan een Engelse huisvrouw zonder muziekopleiding dat? Het sterkste argument voor het gelijk van Rosemary Brown is natuurlijk dat ze nieuwe muziekstukken laat zien. Iedereen kan beweren dat hij in contact staat met Liszt en Chopin, maar sonates en symfonieën overleggen, dat is andere koek. Een merkwaardig punt is dat de gestorven componisten alleen in contact treden met Rosemary Brown. Waarom zijn er nooit andere stervelingen ingeschakeld? Rosemary Brown vertelt daarover: 'Ik heb Liszt gevraagd waarom mij dit alles overkomt. Omdat je het vrijwillig doet, zei hij. (...) Toen je nog in een ander stadium van je leven was, wilde je een schakel worden tussen ons en de wereld waarin je nu leeft'. (*Componisten schrijven voort*, pg. 51). Deze uitleg van Liszt verheldert weinig. We mogen immers aannemen dat heel wat mensen dit boeiende en vererende werk met overgave zouden willen doen.

Verder is het bevreemdend dat niet nog veel méer componisten Rosemary Brown bezoeken. Als er leven na de dood is en als Beethoven en Schubert nog steeds componeren, dan zullen veelschrijvers als Vivaldi en Telemann dat toch ook doen? Waarom laten zij,

Simon Burgers

Rosemary Brown.

en vele honderden andere componisten met hen, nooit iets van zich horen? Nog gekker is dat sommige componisten de weg naar Rosemary Brown weten te vinden, maar heel weinig komen. Poulenc bijvoorbeeld, heeft haar een of tweemaal bezocht; Strawinsky kwam maar één keer.

De voorstelling die Rosemary Brown geeft van het leven na de dood, roept eveneens vragen op. Enerzijds zegt ze dat de gestorvenen 'geen lichaam hebben' (*Componisten*...pg. 145), anderzijds meldt ze over Clara Schumann 'dat je iets van haar boventanden ziet wanneer ze lacht' (pg. 177). Beethoven heeft 'een goede huid en zijn zwarte haren draagt hij achterover' (pg. 176) en Schubert had 'de eerste keer een bril op' (pg. 154) - een heel kunststuk als je geen lichaam hebt.

Over de relatie die Rosemary Brown met de componisten onderhoudt, krijgen we tegenstrijdige informatie. Zo vertelt ze: 'Liszt vindt dat ik zelf maar moet weten hoe ik mijn dagelijks leven inkleedt. Ik zou het ook niet in mijn hoofd halen om hem lastig te vallen met vragen over doodgewone, onbelangrijke dingen. Ik vraag hem dus uitsluitend dingen die ik van wezenlijk belang acht.' (*Componisten*...pg. 90). Een eindje verderop vertelt ze echter dat ze in de supermarkt bij het boodschappen doen een tros bananen uitzocht, maar dat Liszt haar op een tros

wees die een paar shilling goedkoper was; en vervolgens schrijft ze: 'nooit de indruk te hebben dat de gewone dingen uit mijn leven te banaal voor hem zouden zijn. Wij praten werkelijk over alles.' (pg. 110-111).

Amateuristisch

De hypothese dat Rosemary Brown zelf die zeshonderd stukken heeft geschreven, zal de gemiddelde leek volstrekt ongeloofwaardig voorkomen. Een Londense huisvrouw met nauwelijks muzikale scholing, die pianosonates en orkestwerken componeert?! Nu is componeren niet zo'n zeldzame en mysterieuze aangelegenheid als veel buitenstaanders denken. Het Genootschap van Nederlandse Componisten alleen al telt tweehonderdzeventig leden. Daarnaast zijn er tal van conservatoriumleraren in vakken als harmonieeler en analyse die voortreffelijk componeren.

Zeshonderd stukken lijkt indrukwekkend, maar de meeste zijn heel kort, sommige korter dan één minuut. Bovendien blijken de 'orkestwerken' gewoon pianostukjes te zijn. Het (ongepubliceerde) manuscript van het tweede deel van de 'elfde symfonie van Beethoven' bijvoorbeeld, bestaat uit vier slordige velletjes met simpele akkoorden, op twee notenbalken genoteerd, waarbij af en toe in de kantlijn is aangegeven welke instrumenten een passage dienen te spelen: 'clarinets, basoons, cellos, basses'. Een werkwijzedie zo onduidelijk is dat 'haast onvoorstelbaar is dat Beethoven die zou toepassen als hij ons zijn nieuwste orkestpartituur wil doorgeven. Het heeft meer weg van het werk van een amateur die geen kaas heeft gegeten van orkestratie.

De stijl van de composities kenmerkt zich niet door grote verscheidenheid. Het gaat vrijwel uitsluitend om pianostukjes uit de vroeg- en de hoogromantiek, een negentiende eeuwse stijlgemiddelde waar je al snel in verzeild raakt als je achter de piano zit te improviseren. De strenge regels van bijvoorbeeld het contrapunt van Josquin des Prez (1440-1521) of van de twaalftoonmuziek van Schönberg (1874-1951), laten zich moeilijker imiteren. Het feit dat deze belangrijke componisten en hun tijdgenoten niet bij Rosemary Brown aankloppen, maakt 't argument dat één persoon 'nooit al die verschillende stijlen zou kunnen imiteren', veel minder sterk.

Rosemary vertelt dat de overleden componisten juist een muzikaal ongeletterde in de arm hebben genomen om de mogelijkheid uit te sluiten dat het medium zelf de componist van de

Rosemary Brown

stukken zou zijn. Ze benadrukt haar gebrekkige muzikale vorming en voert dit aan om de authenticiteit van de composities aannemelijk te maken. De feitelijke informatie hierover is in haar boeken merkwaardig vaag en summier. Wanneer we een en ander op een rijtje zetten, blijken andere interpretaties mogelijk te zijn.

Toen Rosemary ongeveer zeven jaar was, kreeg ze 't idee in haar hoofd dat ze pianoles wilde. Ze drong bij haar straatarme ouders net zo lang aan tot ze een leraar kreeg (namen van leraren vermeldt ze niet). Na een tijdje zorgden haar ouders voor een betere leraar. Ze oefende toegewijd, hoewel de pianokamer donker en koud was. Toen de armoede van het gezin verergerde (het is onduidelijk wanneer precies), moest ze van les af. Als tiener nam ze allerlei baantjes om van 't verdiende geld tijdens het laatste jaar voor de oorlog piano- en muziektheorie te nemen. Daarna had ze nog een jaar les in 1951-52, kort voor haar huwelijk. Haar man stierf in 1961; haar kinderen waren toen acht en vier jaar. In maart 1964 begon de samenwerking met de componisten. Vanaf 1967 nam ze weer pianolessen en volgde ze een cursus muziektheorie. In 1971 publiceerde ze haar eerste boek, *Unfinished Symphonies*

Kennelijk waren de eerste muzikale vorderingen van Rosemary opmerkelijk, anders zouden haar straatarme ouders niet voor een betere leraar gezorgd hebben. Bovendien had ze duidelijk een passie voor muziek. Leerlingen die ondanks koude, donkere kamers blijven studeren en baantjes nemen om pianolessen te kunnen volgen, zijn hoge uitzonderingen, zoals ieder pianoleraar met spijt in zijn stem zal beamen. Verder is het heel goed mogelijk dat Rosemary in al de jaren dat ze géén les had, uren per dag aan de piano studeerde, improviseerde en componeerde.

Maar is het aannemelijk dat iemand honderden stukjes componeert zonder de eer ervoor op te willen strijken? Laten we de levensloop van Rosemary Brown nog eens bekijken. Nadat haar man was gestorven, begon een moeilijke tijd. Ze kreeg een slecht betaald baantje in een schoolkeuken, totdat ze, na een jaar of drie, een gemene val maakte en wekenlang moest thuisblijven. Tijdens deze eenzame, straatarme periode overkwam het haar voor het eerst dat Liszt haar een compositie influisterde.

Sinds ze als medium van componisten naam maakte, is haar leven drastisch veranderd. Mededelingen als 'Op een avond zat ik aan een feestelijk diner met mijn agent Barry Krost en een paar van zijn vrienden in de White Elephant

Club in Londen.' (Componisten ... pg. 205; de vertaler had 'agent' met impresario moeten vertalen, RED), spreken wat dat betreft voor zich. Weliswaar beweert ze 'Ik gebruik mijn mediameke gaven niet voor geld.' (pg. 133), maar ze deelt wél mee dat de gepubliceerde muziek geld oplevert en dat een fonds werd opgericht waaruit ze een toelage ontving zodat ze zich aan de muziek kon wijden. Daarnaast blijkt uit een ongepubliceerde bron (Enkelaar, 1976) dat ze, in ieder geval in 1976, boven haar uitkering van de sociale dienst van acht pond per week, geld ontving van de West-Duitse filmproducer Bernhard Raimond, in ruil voor één gesprek per week. Hij gaf haar daarvoor een honorarium van tweehonderd pond per maand,

Opiniepeiling

Bij het afwegen van de argumenten zal de kwaliteit van de composities ongetwijfeld zwaar wegen: als we geconfronteerd worden met meesterwerken van hoog niveau, zal dat sterk vóór Rosemary Brown pleiten; wanneer de stukken het gemiddelde niveau van de oude meesters niet halen, wijst dat in de tegenovergestelde richting. Er zijn rond die composities wel problemen. Een aantal deskundigen meent, dat de kwaliteit van de stukken bedroevend is, en behalve dat de composities kwalitatief gezien misschien te *weinig* lijken op de klassieke meesterwerken, lijken ze er in een ander opzicht te *veel* op. Sommige fragmenten van een maat of vier komen bijna letterlijk overeen met stukjes uit bekende meesterwerken. Dit is een vorm van zichzelf citeren die niet gebruikelijk was tijdens het leven van de betrokken componisten. Het is een beetje te vergelijken met een nieuw schilderij van Rembrandt waarop een stukje uit de Nachtwacht staat, of een nieuw stuk van Shakespeare waarin een van de figuren nog eens plechtig verklaart: 'To be or not to be, that is the question'.

Ik begrijp dat het voor de meeste lezers moeilijk is zich hierover een oordeel te vormen. Daarom besloot ik de opinie van vijf (van te voren slechts op hun deskundigheid geselecteerde) personen te vragen. Hier is hun oordeel: *Ronald Brautigam*, concertpianist van overwegend romantische pianomuziek: 'Onbenullige muziek ... zeker honderd mensen, hier en nu in Nederland, kunnen dit maken ... Joop Stokkermans doet 't beter.'

Prof. dr. Marius Flothuis, hoogleraar musicologie, tevens componist: 'De stukken zijn volstrekt onbetekenend, blijven alle onder het gemiddelde niveau van de componisten door wie ze geïnspireerd heten te zijn, staan soms

Detail van 'Liszt's
Grübelei' door Rose-
mary Brown.

zelfs stilistisch ver daarvan af. Met één uitzondering: 'Grübelei', geïnspireerd door Liszt. Waarbij overigens op te merken is dat zulke polymetrische niet typisch is voor Liszt.'

Tristan Keuris, componist: 'Erbarmelijke kwaliteit .. die stemvoering in de Chopin-imitatie, die moest verboden worden .. ik ken amateurcomponisten boven dit niveau.'

Tera de *Marez Oyens*, componiste, zat in een panel dat discussieerde over Rosemary Brown (in het NOS-programma *Zienswijze*): 'Onnozele stukjes op zijn minst vijfhonderd mensen in Nederland kunnen zulke stukken schrijven.'

David Porcelijn, dirigent en componist, dirigeerde de 'elfde symfonie van Beethoven', genoteerd door Rosemary Brown: 'Volstrekt oninteressante muziek ... slappe kost.' (Porcelijn vermeldde wel nadrukkelijk dat hij de mogelijkheid van inspiratie 'van boven' niet uitsloot.)

De mening van vijf deskundigen bewijst natuurlijk niets. Misschien bestaat er wel een hiernamaals waar ijverig aan romantische pianostukjes wordt gewerkt, maar deze mogelijkheid deed componiste Tera de Marez Oyens verzuchten: 'Als de muziek daar zo verwatert en zo bloedeloos wordt, hoef ik niet naar zo'n hiernamaals toe.'

Literatuur:

Brown, R. 'Componisten schrijven voort', *Kluwer, Deventer, 1971. Vertaling van 'Unfinished Symphonies'; later herdrukt als 'Gisteren sprak ik Beethoven'.*

Brown, R. 'Look Beyond Today', *Bantam, London, 1976.*

Brown, R. 'The Rosemary Brown Piano Album', *Novelle & Co, 1974.*

Brown, R. 'An Album For Children Of All Ages', *Basil Ramsey publ, Eastwood (Essex), 1980.* Brown, R. 'Symphony in F minor', *for Beethoven inspired by Rosemary Brown. (Ongepubl.)*

Enkelaar, C. (1976). *Ooggetuigeverslag van een televisieopname m.m.v. Rosemary Brown en Gerard Croiset. (Ongepubl.)*

NOS, *Tekst van het tv-programma 'Zienswijze' van 26 september 1976.*

Simon Burgers is componist. Hij schreef liederen, kamermuziek, orkestwerken en filmmuziek. Tevens voltooide hij een studie Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam.